A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2012. április 26.*

„93/13/EGK irányelv — A 3. cikk (1) és (3) bekezdése — 6. és 7. cikk — Fogyasztókkal kötött szerződések — Tisztességtelen feltételek — A szerződés eladó vagy szolgáltató általi egyoldalú módosítása — A nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárás — A kikötés tisztességtelen jellegének megállapítása — Joghatások”

A C-472/10. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Pest Megyei Bíróság (Magyarország) a Bírósághoz 2010. szeptember 29-én érkezett, 2010. augusztus 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság**

és

az **Invitel Távközlési Zrt**.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, M. Safjan (előadó), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel és M. Berger bírák,

főtanácsnok: V. Trstenjak,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., Szíjjártó K. és Tóth Zs., meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében F. Díez Moreno, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében G. Rozet és Talabér-Ritz K., meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. december 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: magyar.

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet 2. kötet 288. o.; a továbbiakban: irányelv) 3. cikke (1) és (3) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének, valamint ezen irányelv melléklete 1. pontja j) alpontjának és 2. pontja d) alpontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (a továbbiakban: NFH) által az Invitel Távközlési Zrt. vállalkozással (a továbbiakban: Invitel) szemben annak tárgyában benyújtott közérdekű kereset keretében terjesztették elő, hogy ez utóbbi feltételezetten tisztességtelen feltételeket alkalmazott a fogyasztókkal kötött szerződéseiben.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 Az irányelv (20) preambulumbekezdése kimondja:

„mivel a szerződéseket egyszerű, érthető nyelven kell megfogalmazni; mivel a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse az összes feltételt; […]”

4 Az irányelv 1. cikke értelmében:

„[…]

(2) Azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket […] tükröz[ne]k, […] nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá.”

5 Ezen irányelv 3. cikke előírja:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

[…]

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

6 Ugyanezen irányelv 4. cikke értelmében:

„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére, vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.”

7 Az irányelv 5. cikke ekképp rendelkezik:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. […]”

8 Az irányelv 6. cikke kimondja:

„(1) A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

[…]”

9 A szóban forgó irányelv 7. cikke előírja:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.

(3) A saját nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával a (2) bekezdésben említett jogorvoslati eljárások elkülönítve vagy együttesen indíthatók az ellen az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató, illetve szakmai szövetségük ellen, akik illetve amelyek azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.”

10 Az irányelv 8. cikke értelmében:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

11 Ezen irányelv melléklete felsorolja a 3. cikk (3) bekezdésében említett feltételeket:

„1. Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[…]

j) feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül;

[…]

l) előírják, hogy az áruk vagy szolgáltatások árának meghatározása a szállítás időpontjában történik, vagy engedélyezik az áru eladójának vagy a szolgáltatás nyújtójának, hogy egyoldalúan megemelje az árakat, mindkét esetben anélkül, hogy ennek megfelelő jogot biztosítanának a fogyasztó számára a szerződés felmondására abban az esetben, ha a megemelt ár lényegesen magasabb annál, mint amiben a szerződés megkötésekor megállapodtak;

[…]

2. A g), j) és l) pontok hatálya

[…]

b) […]

A j) pont sem akadályozza azoknak a feltételeknek az alkalmazását, amelyek szerint az eladó vagy szolgáltató fenntartja a jogát határozatlan időre szóló szerződés feltételeinek egyoldalú megváltoztatására, azzal a kikötéssel, hogy az eladó vagy szolgáltató köteles erről a másik szerződő felet vagy feleket ésszerű időn belül értesíteni, és hogy az utóbbi jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

[…]

d) A j) [helyesen: l)] pont nem akadályozza árindexálási záradékok alkalmazását, amennyiben azok megengedettek, és az árváltoztatási módszerről egyértelmű leírás áll rendelkezésre.”

A nemzeti jog

12 A Polgári Törvénykönyv 209. §-a előírja:

„(1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

[…]”

13 A Polgári Törvénykönyv 209/A. §-a értelmében:

„(1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.”

14 A Polgári Törvénykönyv 209/B. §-a ekképp rendelkezik:

„(1) Az általános szerződési feltételként a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés 209/A. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenségének megállapítását a külön jogszabályban meghatározott szervezet is kérheti a bíróságtól. A bíróság a tisztességtelen kikötés érvénytelenségét a kikötés alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapítja.

(2) A külön jogszabályban meghatározott szervezet kérheti továbbá az olyan általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra.

(3) A bíróság a (2) bekezdés szerinti eljárásban, ha megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, azt alkalmazása esetére (a jövőre nézve) – a kikötés nyilvánosságra hozójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal – érvénytelenné nyilvánítja. A tisztességtelen szerződési

feltétel alkalmazója köteles a fogyasztó igényét az ítélet alapján kielégíteni. A bíróság ítéletében továbbá eltiltja a tisztességtelen általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozóját a feltétel alkalmazásától.

[…]”

15 A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 39. §-a értelmében:

„(1) Az ellen, akinek jogszabályba ütköző tevékenysége a fogyasztók széles körét érinti vagy jelentős nagyságú hátrányt okoz, a fogyasztóvédelmi hatóság, a fogyasztói érdekek képviseletét ellátó egyesület vagy az ügyész pert indíthat a fogyasztók széles körének védelme, illetőleg a jelentős nagyságú hátrány kiküszöbölése érdekében. Ilyen per akkor is indítható, ha a sérelmet szenvedett fogyasztók személye nem állapítható meg.

[…]”

16 Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 132. §-a értelmében:

„(1) Az egyedi előfizetői szerződés módosítására az előfizetői szerződés megkötésének szabályai vonatkoznak. Az általános szerződési feltételek lehetővé tehetik az egyedi előfizetői szerződés (2) bekezdés szerinti módosítását.

(2) A szolgáltató az előfizetői szerződést az egyedi előfizetői szerződésre is kiterjedően csak az alábbi esetekben jogosult egyoldalúan módosítani:

a) az egyedi előfizetői szerződésben vagy általános szerződési feltételekben foglalt feltételek bekövetkezése esetén azzal, hogy – amennyiben jogszabály vagy elektronikus hírközlésre vonatkozó szabály másként nem rendelkezik – a módosítás nem eredményezheti a szerződés feltételeinek lényeges módosítását;

b) jogszabályváltozás vagy hatósági döntés,

c) a körülményekben bekövetkezett, a szerződés megkötésekor előre nem látható lényeges változás;

[…] indokolja.

(3) Lényeges módosításnak minősül különösen a szolgáltatás igénybevételének feltételeire (így különösen a szolgáltatásra vonatkozó alapvető díjszabásra, a szerződés időtartamára és megszüntetésének jogkövetkezményeire, illetve minőségi célértékeire) vonatkozó változtatás.

(4) Ha a szolgáltató az általános szerződési feltételekben meghatározott esetekben jogosult az általános szerződési feltételeket egyoldalúan módosítani, köteles a módosításról a hatálybalépését megelőzően legalább 30 nappal az előfizetőket e törvényben foglaltak szerint értesíteni, az előfizetőket megillető felmondás feltételeiről szóló tájékoztatással együtt.

(5) Amennyiben a módosítás az előfizető számára hátrányos rendelkezéseket tartalmaz, az előfizető az értesítéstől számított 15 napon belül további jogkövetkezmények nélkül jogosult felmondani a határozott időtartamú előfizetői szerződést. Nem mondhatja fel az előfizető a határozott időtartamú előfizetői szerződést ilyen esetben akkor, ha az előfizetői szerződést a határozott időtartamból eredő kedvezmények figyelembevételével kötötte meg, és a módosítás a kapott kedvezményeket nem érinti. Amennyiben a módosítás a kapott kedvezményeket érinti, és az előfizető felmondja a határozott időtartamú előfizetői szerződést, a szolgáltató az előfizetőtől nem követelheti a szerződés felmondását követő időszakra eső kedvezmény összegét.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 Az NFH közérdekű keresetben vitatja az Invitel azon gyakorlatát, amelynek lényege, hogy a határozott időre szóló, úgynevezett hűségnyilatkozattal kötött szerződésekben a felek által előzetesen meg nem tárgyalt díjakat érvényesít utólag a fogyasztók terhére.

18 Amint az az ügy irataiból kitűnik, az Invitel mint vezetékestelefon-szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás általános szerződési feltételei (a továbbiakban: ÁSZF) közé egy 2008. január 1-jétől hatályos „megbízási díjat”, azaz a készpénz-átutalási megbízással történő fizetés díját előíró kikötést illesztett be. E kikötés értelmében „a számla készpénz-átutalási megbízással történő kiegyenlítése esetén a szolgáltató jogosult az ebből eredő többletköltségeket (mint például a postai költségeket) kiszámlázni”. Az ÁSZF ugyanakkor semmiféle rendelkezést nem tartalmaz a tekintetben, hogy miként kell kiszámítani e megbízási díjat.

19 Az NFH-hoz számos panasz érkezett a fogyasztóktól, amelyek alapján úgy ítélte meg, hogy az ÁSZF-ben szereplő, az előző pontban hivatkozott kikötés tisztességtelennek minősül a Polgári Törvénykönyv 209. §-a értelmében. Mivel az Invitel megtagadta e feltétel módosítását, az NFH a Pest Megyei Bírósághoz fordult, hogy e bíróság kimondja a vitatott kikötés mint tisztességtelen feltétel érvénytelenségét, valamint a „megbízási díj” címén jogosulatlanul kiszámlázott és beszedett díjak összegének haladéktalan és visszamenőleges visszatérítését. E bíróság mindenesetre úgy ítélte meg, hogy a jogvita megoldása uniós jogi rendelkezések értelmezésétől függ.

20 E körülmények között a Pest Megyei Bíróság felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) Az […] irányelv 6. cikk[ének] (1) bekezdése értelmezhető-e úgy, hogy a tisztességtelen szerződési feltétel egyetlen fogyasztóra nézve sem jelent kötelezettséget, amennyiben a fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítását jogszabályban meghatározott és erre jogosult szervezet kéri közérdekű keresetében a fogyasztók nevében (*popularis actio*)?

A hivatkozott [irányelv] 6. cikk[ének] (1) bekezdése értelmezhető-e közérdekű keresetindítás esetén a perben nem álló fogyasztók javára történő marasztalás, illetve a tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazásától való eltiltás esetkörére nézve úgy, hogy a fogyasztói szerződések részévé vált tisztességtelen feltétel az érintett összes fogyasztóra nézve, és a jövőre nézve is, nem jelent kötelezettséget, és így ennek jogkövetkezményeit a bíróság hivatalból köteles alkalmazni?

2) Értelmezhető-e az [irányelv 3. cikkének (1) bekezdése, figyelemmel e 3. cikknek az irányelv melléklete 1. j) és 2. d) pontjával összefüggésben értelmezett (3) bekezdésére] akként, hogy amennyiben az eladó vagy a szolgáltató a szerződési feltételek egyoldalú módosítását az árváltoztatási módszer egyértelmű leírása és a szerződésben feltüntetett érvényes indok nélkül köti ki, az *ipso jure* tisztességtelen szerződési kikötés?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A második kérdésről

21 Második kérdésével – amelyet célszerű elsőként vizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az irányelv melléklete 1. pontja j) alpontjának és 2. pontja d) alpontjának fényében úgy kell-e értelmezni ezen irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdését, hogy ha valamely eladó vagy szolgáltató a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó kikötésben a nyújtandó szolgáltatásokhoz kapcsolódó díjak egyoldalú módosítását írja elő, anélkül azonban, hogy e költségek kiszámításának módját egyértelműen meghatározná, és anélkül, hogy e módosítás érvényes indokát megjelölné, e kikötés tisztességtelennek minősül.

22 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság hatásköre kiterjed az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen szempontokat kell vagy lehet alkalmazniuk az irányelv rendelkezései szerinti szerződési feltétel vizsgálatakor, azzal, hogy az említett bíróságok feladata e szempontokra figyelemmel, az adott tényállás körülményei függvényében az adott szerződési feltétel konkrét minősítéséről határozni (a C-137/08. sz. VB Pénzügyi Lízing ügyben 2010. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-10847. o.] 44. pontja). Ebből az következik, hogy a Bíróságnak válaszában arra kell szorítkoznia, hogy olyan iránymutatásokat adjon a kérdést előterjesztő bíróság számára, amelyeket ez utóbbi vélelmezhetően figyelembe tud venni az érintett kikötés tisztességtelen jellegének értékelése tekintetében.

23 Az irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. E kizárás ugyanakkor nem alkalmazható a fogyasztónak nyújtandó szolgáltatások díjai módosításának mechanizmusára vonatkozó valamely kikötésre.

24 A fogyasztónak nyújtandó szolgáltatás teljes költségének módosítását előíró valamely szerződéses kikötést illetően meg kell állapítani, hogy az irányelv melléklete 1. pontjának j) és l) alpontjára, valamint 2. pontja b) és d) alpontjára tekintettel különösen a szóban forgó költség megváltoztatásának okát vagy módját kell megjelölni, mivel a fogyasztó jogosult a szerződést felmondani.

25 Az irányelv 3. cikkének (3) bekezdése által hivatkozott melléklet mindössze példálózó és nem kimerítő felsorolását tartalmazza azon feltételeknek, amelyek tisztességtelennek tekinthetők (lásd a C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 37. és 38. pontját, a fent hivatkozott VB Pénzügyi Lízing ügyben hozott ítélet 42. pontját, valamint a C-76/10. sz. Pohotovosť-ügyben 2010. november 16-án hozott végzés [EBHT 2010., I-11557. o.] 56. és 58. pontját).

26 Noha a szóban forgó melléklet nem olyan jellegű, hogy automatikusan és önmagában állapítja meg valamely vitatott kikötés tisztességtelen jellegét, mindazonáltal olyan alapvető elemnek minősül, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság e kikötés tisztességtelenségére vonatkozó értékelését alapíthatja. A jelen ügyben az irányelv mellékletének a fenti 24. pontban hivatkozott rendelkezéseinek olvasata lehetővé teszi annak megállapítását, hogy valamely olyan szerződéses kikötés tisztességtelen jellege értékelésének tekintetében, mint amely az alapügyben szerepel, elsősorban az a kérdés releváns, hogy megjelölték-e a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokait vagy módját, és hogy a fogyasztók jogosultak voltak-e a szerződés felmondására.

27 Továbbá, egyrészt, amint az a szóban forgó irányelv (20) preambulumbekezdéséből következik, a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani, hogy megismerhesse az ÁSZF-ben szereplő összes feltételt és e feltételek következményeit. Másrészt, az irányelv 5. cikke előírja, hogy a kikötéseket egyszerű és érthető nyelven kell megfogalmazni.

28 Következésképpen az irányelv 3. cikkének értelmében vett „tisztességtelen” jelleg értékelése során alapvető jelentőséggel bír a fogyasztó azon lehetősége, hogy egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa az ÁSZF eladó vagy szolgáltató általi módosítását a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak vonatkozásában.

29 Amennyiben a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változtatása módjának bizonyos szempontjait az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezések tartalmazzák, illetve amennyiben e rendelkezések a fogyasztó tekintetében előírják a szerződés felmondásának jogát, alapvető fontosságú, hogy a szóban forgó fogyasztót az eladó vagy szolgáltató tájékoztassa a hivatkozott rendelkezésekről.

30 A nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban döntést hozó nemzeti bíróság feladata, hogy az irányelv 3. cikkének (1) és (3) bekezdése tekintetében értékelje egy olyan szerződéses kikötés tisztességtelen jellegét, mint amely az alapügyben szerepel. Ezen értékelés keretében e bíróságnak a fogyasztókkal kötött szerződésekben szereplő ÁSZF-ben – amelyeknek a vitatott kikötés részét alkotja – előírt valamennyi kikötés, valamint a szóban forgó ÁSZF-ben előírtakat esetleg meghaladó jogokat és kötelezettségeket előíró nemzeti szabályozás fényében azt kell megvizsgálnia, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változtatásának okait vagy módját egyértelműen és érthetően fogalmazták-e meg, illetve – adott esetben – azt, hogy a fogyasztók jogosultak-e a szerződés felmondására.

31 A fenti megfontolásokra figyelemmel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban döntést hozó nemzeti bíróság feladata, hogy az irányelv 3. cikkének (1) és (3) bekezdése tekintetében értékelje a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó olyan kikötés tisztességtelen jellegét, amelyben az eladó vagy szolgáltató a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak egyoldalú módosítását teszi lehetővé, anélkül azonban, hogy e költségek kiszámításának módját egyértelműen meghatározná, és anélkül, hogy e módosítás érvényes indokát megjelölné. Ezen értékelés keretében e bíróságnak a fogyasztói szerződésekben foglalt ÁSZF-ben – amelyeknek a vitatott kikötés részét alkotja – szereplő valamennyi kikötés, valamint a szóban forgó általános feltételekben előírtakat esetleg meghaladó jogokat és kötelezettségeket előíró nemzeti szabályozás fényében azt kell megvizsgálnia, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változtatásának okait vagy módját egyértelműen és érthetően fogalmazták-e meg, illetve – adott esetben – azt, hogy a fogyasztók jogosultak-e a szerződés felmondására.

Az első kérdésről

32 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy egyfelől az irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben szereplő ÁSZF részét képező tisztességtelen kikötés érvénytelenségének a nemzeti szabályozásban kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből, valamely eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, a szóban forgó irányelv 7. cikke szerinti, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban történő megállapítása a hivatkozott szabályozás értelmében valamennyi, ugyanezen ÁSZF-et alkalmazó szerződést megkötő fogyasztóval szemben – a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban részt nem vevő fogyasztókat is beleértve – keletkeztet joghatásokat, másfelől pedig a nemzeti bíróságok kötelesek-e – a jövőben is – hivatalból alkalmazni valamennyi, a nemzeti jog által előírt következményt.

33 Az e kérdés első részére adandó válasz tekintetében előzetesen arra kell emlékeztetni, hogy az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (a C-453/10. sz., Pereničová és Perenič ügyben 2012. március 15-én hozott ítélet 27. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Az egyéni fogyasztókkal kapcsolatos kereseteket illetően a Bíróság megállapította, hogy az ilyen hátrányos helyzetre tekintettel az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése annak előírására kötelezi a tagállamokat, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei

tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (a fent hivatkozott Pereničová és Perenič ügyben hozott ítélet 28. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 A közérdekből indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti olyan eljárást illetően, mint amely az alapügyben szerepel, meg kell állapítani, hogy jóllehet az irányelv nem valamely kikötés tisztességtelen jellegének a hivatkozott eljárás keretében történő elismerése esetén alkalmazandó szankciók harmonizálására irányul, az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése kötelezi a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre a tisztességtelen feltételeknek az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben való alkalmazásának megszüntetésére.

36 Amint e rendelkezés (2) bekezdéséből is következik, a fent említett eszközök magukban foglalják a fogyasztók érdekének védelmére jogos érdekkel rendelkező személyek vagy szervezetek azon lehetőségét, hogy bírósághoz forduljanak annak megállapítása végett, hogy az általános alkalmazás céljából előírt feltételek tisztességtelenek-e, illetve, hogy – adott esetben – kimondassák e kikötések alkalmazásának tilalmát (lásd a C-372/99. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2002. január 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-819. o.] 14. pontját).

37 E tekintetben meg kell továbbá állapítani, hogy a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárások megelőző jellegéből és elrettentésre irányuló céljából, valamint bármely konkrét egyéni jogvitától való függetlenségéből az következik, hogy ezen eljárásokat akkor is meg lehet indítani, ha azokat a kikötéseket, amelyek alkalmazásának megtiltását kérték, meghatározott szerződésekben nem használták (lásd a fent hivatkozott Bizottság kontra Olaszország ügyben hozott ítélet 15. pontját).

38 A szóban forgó cél hatékony megvalósítása – amint azt lényegében a főtanácsnok is kiemelte indítványának 51. pontjában – megköveteli, hogy a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF azon kikötései, amelyeket az érintett eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti olyan eljárásban, mint amely az alapügyben szerepel, tisztességtelennek minősítettek, ne jelentsenek kötelezettséget sem a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban részt vevő fogyasztókra, sem pedig azon fogyasztókra nézve, akik ezen eladóval vagy szolgáltatóval ugyanezen ÁSZF-et alkalmazó szerződést kötöttek.

39 Az alapügyben a nemzeti szabályozás előírja, hogy a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét képező tisztességtelen kikötés érvénytelenségét a bíróság az e kikötést alkalmazó eladóval vagy szolgáltatóval szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapítja meg. Amint az az alapügy irataiból kiderül, a jogvita tárgya a több fogyasztóval kötött szerződésben szereplő vitatott kikötést tartalmazó általános feltételeknek az érintett szolgáltató vagy eladó általi alkalmazására vonatkozik. E tekintetben – amint a főtanácsnok indítványának 57–61. pontjában szerepel – meg kell állapítani, hogy az olyan nemzeti szabályozás, mint a jelen pontban említett, megfelel az irányelv – 7. cikke (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett – 6. cikke (1) bekezdése követelményeinek.

40 Valamely tisztességtelen kikötés érvénytelenségének az ugyanezen ÁSZF-et alkalmazó szerződést megkötő valamennyi fogyasztóval szembeni alkalmazása biztosítja, hogy e fogyasztókra nézve nem jelent kötelezettséget az említett kikötés, anélkül azonban, hogy ez kizárná a nemzeti szabályozások által előírt, más jellegű megfelelő és hatékony szankciók alkalmazását.

41 Az első kérdés második részét illetően, amely azon következményekre vonatkozik, amelyeket a nemzeti bíróságok kötelesek meghatározni, amennyiben a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban megállapításra kerül valamely fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó kikötés tisztességtelen jellege, először is arra kell emlékeztetni, hogy a bíróság azon lehetősége, hogy hivatalból vizsgálja a feltételek tisztességtelen voltát, megfelelő eszköz annak elősegítésére, hogy az irányelv 7. cikkében szereplő cél elérhetővé váljon (lásd a C-168/05. sz. Mostaza Claro-ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10421. o.] 27. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési

gyakorlatot). Azon közérdek jellege és jelentősége, amelyen az irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, indokolja továbbá, hogy az említett bíróság hivatalból legyen köteles vizsgálni valamely szerződéses feltétel tisztességtelen jellegét (lásd a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 38. pontját).

42 Az ÁSZF valamely kikötésének tisztességtelen jellegét megállapító nemzeti bíróságok feladata az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő következményt meghatározni avégett, hogy a szóban forgó feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve (lásd a fent hivatkozott Pereničová és Perenič ügyben hozott ítélet 30. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

43 Ebből következik, hogy ha a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó kikötés tisztességtelen jellege megállapításra kerül jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti olyan eljárásban, mint amely az alapügyben szerepel, a nemzeti bíróságok a jövőre nézve is kötelesek hivatalból alkalmazni valamennyi, a nemzeti jog által előírt következményt a célból, hogy az említett kikötés ne jelentsen kötelezettséget az ugyanezen ÁSZF-et tartalmazó szerződést megkötő fogyasztóra nézve.

44 E megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy

– azzal nem ellentétes az, hogy a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó tisztességtelen kikötés érvénytelenségének a nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből, valamely eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, a szóban forgó irányelv 7. cikke szerinti, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban történő megállapítása a hivatkozott szabályozás értelmében valamennyi, ugyanezen ÁSZF-et alkalmazó szerződést megkötő fogyasztóval szemben – a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban részt nem vevő fogyasztókat is beleértve – keletkeztet joghatásokat;

– ha a fogyasztói szerződésekben szereplő ÁSZF részét alkotó kikötés tisztességtelen jellege ilyen eljárásban megállapításra kerül, a nemzeti bíróságok a jövőre nézve is kötelesek hivatalból alkalmazni valamennyi, a nemzeti jog által előírt következményt a célból, hogy az említett kikötés ne jelentsen kötelezettséget az ugyanezen ÁSZF-et tartalmazó szerződést az érintett eladóval vagy szolgáltatóval megkötő fogyasztóra nézve.

A költségekről

45 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban döntést hozó nemzeti bíróság feladata, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) és (3) bekezdése tekintetében értékelje a fogyasztói szerződések általános feltételei között szereplő olyan kikötés tisztességtelen jellegét, amelyben az eladó vagy szolgáltató a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak egyoldalú módosítását teszi lehetővé, anélkül azonban, hogy e költségek kiszámításának módját egyértelműen meghatározná, és anélkül, hogy e

módosítás érvényes indokát megjelölné. Ezen értékelés keretében e bíróságnak a fogyasztói szerződésekben foglalt általános feltételek között – amelyeknek a vitatott kikötés részét alkotja – szereplő valamennyi kikötés, valamint a szóban forgó általános feltételekben előírtakat esetleg meghaladó jogokat és kötelezettségeket előíró nemzeti szabályozás fényében azt kell megvizsgálnia, hogy a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változtatásának okait vagy módját egyértelműen és érthetően fogalmazták-e meg, illetve – adott esetben – azt, hogy a fogyasztók jogosultak-e a szerződés felmondására.

2) **A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy**

– **azzal nem ellentétes az, hogy a fogyasztói szerződésekben szereplő általános feltételek részét alkotó tisztességtelen kikötés érvénytelenségének a nemzeti szabályozás által kijelölt szervezet által a fogyasztók nevében közérdekből, valamely eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, a szóban forgó irányelv 7. cikke szerinti, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban történő megállapítása a hivatkozott szabályozás értelmében valamennyi, ugyanezen általános feltételeket alkalmazó szerződést megkötő fogyasztóval szemben – a jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárásban részt nem vevő fogyasztókat is beleértve – keletkeztet joghatásokat;**

– **ha a fogyasztói szerződésekben szereplő általános feltételek részét alkotó kikötés tisztességtelen jellege ilyen eljárásban megállapításra kerül, a nemzeti bíróságok a jövőre nézve is kötelesek hivatalból alkalmazni valamennyi, a nemzeti jog által előírt következményt a célból, hogy az említett kikötés ne jelentsen kötelezettséget az ugyanezen általános feltételeket tartalmazó szerződést az érintett eladóval vagy szolgáltatóval megkötő fogyasztóra nézve.**

Aláírások